

Kedves Nyolcadikos!

Ebben a munkafüzetben érdekesebbnél érdekesebb szövegeket olvashatsz a tudomány, a kultúra, a sport és a szórakozás témaköréből. A hozzájuk kapcsolódó feladatok megoldása közben mind jobb eredményt érhetsz el a szövegek megértésében. Erre a képességedre nemcsak az iskolában – majdan a továbbtanuláskor –, a különböző tantárgyak tanulása során lesz szükséged, hanem a magánéletedben is. Meg kell tanulnod eligazodni a szövegek világában, fel kell tudnod használni az ott szerzett információkat.

A feladatok mindegyikénél pontszámokat találsz, s a feladatsorok végén az összesítést. Ez nem jelenti azt, hogy ezek felmérések lennének. A feladatok közös ellenőrzése, javítása során pontozhatod magad. Az elérhető pontszám és az általad elért pontszám ismeretében képet kaphatsz arról is, hogy milyen szintű a szövegértő képességed. Ebben az értékelésben segít a következő táblázat, amelyben a százalékos határokat olvashatod és értelmezheted. A százaléértéket úgy kaphatod meg, ha az általad elért pontszámot elosztod az elérhető pontszámmal.

0–50%	51–64%	65–80%	81–90%	91–100%
Nem megfelelő	Elfogadható	Közepes	Jó	Kiváló

A **jegyzetek pontozásakor** a következőket kell figyelembe venni:

- A jegyzet tartalma legyen összhangban a szöveg tartalmával!
- A jegyzet tagolása tükrözze a szöveg tartalmát (egyezzen meg a bekezdéseivel)!
- Könnyen áttekinthető legyen!
- Csak a lényegét tartalmazza: kulcsszavakat, adatokat (pl.: számadatok, időpontok), neveket, helyszíneket stb.!
- Ne legyenek benne mondatok! Kivétel a szó szerinti idézet.
- Szó- vagy szószerkezet szintű legyen!
- Tartalmazza az összefüggéseket!
- Legyenek benne rövidítések, ha a szöveg úgy kívánja, ábrák, jelek!
- Ne legyen benne súlyos helyesírási hiba!
- A külalak megfelelő, azaz az írás jól olvasható legyen!

A jegyzetre 10 pontot, a jegyzetrészletre 5 pontot kaphatsz. Minden – az értékelési szempont-sorban – felsorolt hibáért 1, illetve 0,5 pontot kell levonni.

A szövegek olvasásához jó szórakozást, a feladatok megoldásához figyelmet, kitartást, pontos-ságot kívánok:

A szerző

A garabonciás diák¹

Megismerkedésük első évfordulóján, 1847. szeptember 8-án házasodott össze a két szerelmes: Petőfi Sándor és Szendrey Júlia. Frigyükből 1848. december 15-én Debrecenben világra jött Zoltán nevű gyermekük. Szendrey Ignác, amikor megtudta, hogy unokája született, tanyát, földbirtokot vett a családnak Debrecen határában. Júlia anyja is ott volt a cívisvárosban, de közte és veje között olyan heves jelenetek játszódtak le, hogy az anyós hamarosan hazatért. Petőfi közben parancsnokaival és Mészáros Lázár hadügyminiszterrel is konfliktusba keveredett. 1849 februárjában lemondott tiszti rangjáról, elvesztette századosi fizetését. Ebben a zavaros helyzetben Arany Jánosék magukhoz vették a fiatal anyát és gyermekét.

Petőfi eltűnése után, 1850 júliusában az özvegy férjhez ment Horváth Árpád egyetemi tanárhoz. Zoltán szeretetteljes, őszinte, meleg otthonban nevelkedett. 1858 őszén írták be a pesti piarista gimnázium első osztályába. A Magyar Tudományos Akadémia ezerforintos nagydíját Petőfi Sándor összes költeményeinek ítelték oda. A pénzt Zoltán örökölte. Nevelőapja azt tartotta tisztességesnek, hogy gondnokot nevezzenek ki a fiú mellé, aki a vagyona ügyel. Így lett Petőfi fiának a gyámja a költő öccse, Petrovics István.

Zoltánnal a gondok a gimnázium felső osztályaiban kezdődtek. Magántanulóként jól vizsgázott, de amint az iskola rendes tanulója lett, romlottak az eredményei. 1864-ben otthagyta az iskolát, és nagybátyja birtokára ment gazdasági gyakornoknak. Hosszas unszolás után a szarvasi gimnázium tanulójaként magánvizsgát tett. Minden tantárgyból kitűnő eredményt ért el. Sajnos, a könnyelműsége hajlamos ifjú hamar beleunt a tanulásba. Rendszeresen mulatozott Hetényi István vándorszínésszel. A tivornyzás sokba került, így elítették Zoltán apanázsát², mindenét zálogba tették, amit csak lehetett. Szorult helyzetéből gyámja mentette ki, aki rendezte az adósságait. „Hálából” Zoltán megszökött Szarvasról. A következő állomás a nagykőrösi gimnázium volt, ahol nagyon gyenge bizonyítványt kapott, emellett felrótták hanyagságát és laza erkölcsét is. Az érettségire már a szegedi piarista főgimnáziumban készült. Hamarosan azonban itt is korhely cimborákra akadt, akikkel a kocsmákat járta. Közben megfázott, súlyos beteg lett. Nagybátyja sokadik alkalommal rendezte kifizetetlen számláit, de magatartása miatt a gimnáziumból eltanácsolták.

A nagyapjához került, ahonnan hamarosan megszökött, és harmincforintos fizetésért – édesapja nyomdokait követve – beállt segédszínésznek a debreceni színházhoz. 1868 áprilisában állítólag szerelmi ügyei miatt vette nyakába az országot, és afféle garabonciás diákként kóborolt. A nélkülözések miatt sokat betegeskedett. 1869 tavaszán Petrovics István nem vállalta tovább a gyám szerepét. Négy év alatt ezeregyszáz forintot költött Zoltánra. Az új gyám lakást szerzett Pesten a fiúnak, pénzt viszont nem adott neki. Szanatóriumba küldte, de a gyógyulásból nem lett semmi, mivel nem változtatott életmódján. Bécsben egy orosz herceggel dorbézolt. Egy szál ruhában tért vissza Pestre.

Szállásadója értesítette a rokonokat, hogy Zoltán nagybeteg. 1870. november 5-én halt meg. Hátramaradt vagyonát – 234 forint 40 krajcárt – szegény sorsú, jó magaviseletű, tehetséges tanulók megsegítésére fordították.



Garabonciás diák

(Kiss György Mihály nyomán)

¹ garabonciás diák: vándordiák, aki a néphit szerint vihart tud támasztani, ha valahol megharagítják, nem fogadják étellel-itallal

² apanázs: rendszeresen juttatott pénzsegély

1. Kire utal a címben szereplő *garabonciás* diák elnevezés? _____

2

2. Gyűjtsd ki Petőfi Zoltán adatait!

Születési helye: _____ Születési ideje: _____

Anyja neve: _____ Apja neve: _____

Nevelőapja: _____ Gyámja 1869-ig: _____

Halálának helye: _____ Halálának időpontja: _____

8

3. Jellemezd néhány mondatban az olvasottak alapján Zoltán nevelőapját!

5

4. Határozd meg, hány éves volt Petőfi Zoltán, amikor az alábbi események történtek!

Gazdasági gyakornoknak állt nagybátyja birtokára: _____

Garabonciás diákként kóborolt az országban: _____

Meghalt: _____

3

5. Írd le, milyen események fűződnek a következő helységekhez Petőfi Zoltán életében!

Debrecen: _____

Nagykőrös: _____

Pest: _____

Szarvas: _____

Szeged: _____

7

6. Készítsd el a szöveg vázlatát!

1. _____ 4. _____

2. _____ 5. _____

3. _____

5

7. Fejtsd ki röviden, igaz-e Petőfi Zoltánra az ismert közmondás: Nem esik messze az alma a fájától!

5

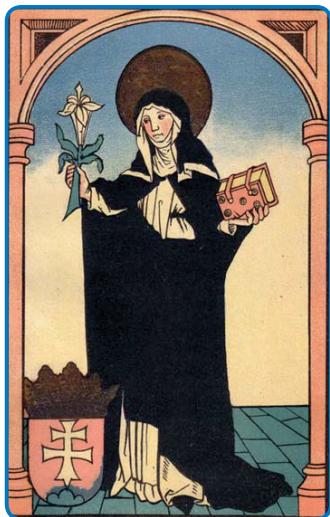
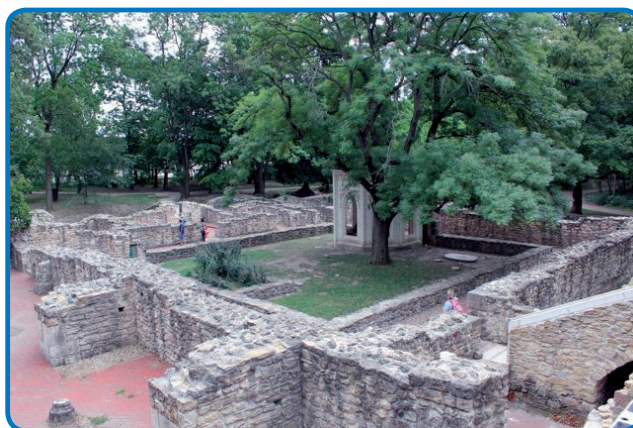
Szent Margit

IV. Béla volt a király, amikor a tatárok 1241-ben Batu kán vezetésével betörték Magyarországra. Felesége, Mária bizánci hercegnő éppen gyermeket várt. Béla király katonáival megkísérelte föl tartóztatni a hatalmas tatár sereget a Sajónál, de borzalmas vereséget szenvedett, s családjával Dalmáciába kellett menekülnie.

A szülők végső szükségükben a születendő gyermeküket Istennek ajánlották, ha megszabadítja országukat a tatároktól. És megtörtént a lehetetlen: messze Belső-Ázsiában meghalt a nagykán, s Batu a Duna-Tisza táján meghódított hatalmas területeket hátrahagyva, összegyűjtötte lovassait, és sietve távozott kelet felé, nehogy lekésse a kánválasztást.

Béla és Mária nem vonakodott fogadalmát teljesíteni. Amikor Margit hároméves lett, a veszprémi kolostorban átadták a domonkos nővéreknek. A rend legfontosabb szabálya volt a vezeklés, amely önfeláldozó tettekben, betegek ápolásában nyilvánult meg. Ebben a szellemben nőtt fel a kis Margit.

Béla király leánya részére új kolostort építtetett a Duna egyik szigetén Buda közelében (Nyulak szigete, ma Margit-sziget). Itt tett apácafogadalmat Margit 1254-ben. A tizenkét éves leány tudta, mire vállalkozik. Kétszer is lehetősége lett volna arra, hogy felmentést kérjen a fogadalma alól, de ő nem élt vele. Atyja ugyanis kétszer kereste fel a kolostorban, biztosítva őt arról, hogy a felmentést a pápa minden bizonnyal meg fogja adni, hiszen a kilátásba helyezett házasságok igen nagy politikai előnyökkel járnának. Ekkor Margit maga emlékeztette arra atyját, hogy egykor ő ajánlotta fel Istennek.



Margit számára magától értetődő volt nemcsak a szigorú rendi szabályok megtartása, hanem a kemény önsanyargatás is. Gyakran kínozta magát korbácsolással, belül vasszegekkel kivert nemez lábbelit hordott. Kitartóan ápolta az iszonyú betegségben szenvedő embereket. A legalacsonyabb rendű munkát is szívesen végezte, és a legrosszabb ruhákban járt. Napjait kemény munkával, éjszakáit imádsággal töltötte.

A sok önsanyargatás miatt nagyon legyengült, ezért súlyosan megbetegedett, és 28 éves korában meghalt. Az egyik szolgáló, akit csodával határos módon mentett meg a megfulladástól, ezt mondta róla: „Margit jó és szent volt, mindnyájunk példaképe. Alázatosabb volt, mint mi, szolgálóleányok.”

1943-ban avatták szentté.

1. Válaszolj a következő kérdésekre a szöveg elolvasása után!

– Melyik évben tört be Batu kán seregével Magyarországra? _____

– Mit jelent a *gyermeküket Istennek ajánlották* kifejezés? _____**2. Indokold meg, miért kellett IV. Bélának a családjával Dalmáciába mennie!**

3. Miért távozott Batu kán seregével Magyarországról?

A királyi szülők hite szerint: _____

A valódi ok: _____

4. Ismertesd a domonkos rend legfontosabb szabályát és annak megnyilvánulásait!

5. Bizonyítsd be a szöveg alapján, hogy IV. Béla valójában nem szánta apácának Margitot!

6. Jellemezd Margitot az 5. bekezdésben olvasottak alapján!

7. Melyik évben halt meg Margit? _____**8. Miért halt meg Margit olyan fiatalon?** _____

Balázsolás

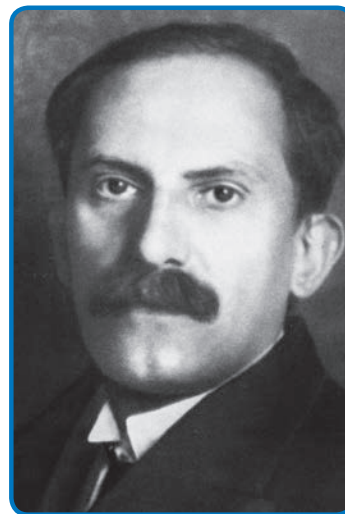
„Szépen könyörgök, segíts rajtam, szent Balázs!
Gyermekkoromban két fehér
Gyertyát tettek keresztbe gyenge nyakamon...”

E megkapó sorokkal kezdődik Babits Mihály *Balázsolás* című verse. Tudod-e, mit jelent a balázsolás? Február 3-a Szent Balázs napja. Ezen a napon régen templomba vitték a gyerekeket. A pap az álluk alá két, kereszt alakba helyezett égő gyertyát tartott, miközben a balázsdás szavait mondta. Almát is szenteltek ilyenkor, mert azt hitték, hogy az alkalmas a torokfájás gyógyítására.

Szent Balázs Diocletianus római császár uralkodása idején (Kr. u. 284–316) élt. A császár 303-tól kegyetlenül üldözte a keresztényeket. Parancsára a katonák Balázst is el akarták fogni, aki Sebasta város püspöke volt. Éjszaka azonban egy szépséges angyal kivezette a püspököt a városból. Egy távoli erdőben, egy barlangban rejtőzött el. Az éhenhalástól az erdei madarak mentették meg, akik mindennap vizet és kenyeret vittek neki. A szent életű remete ezért Isten dicsőségére minden erdei állatot meggyógyított. Ennek hamarosan híre ment az emberek között is. Egyre többen sereglettek hozzá, hogy mindennemű nyavalyától oltalmat kapjanak. Egyszer egy gyermeket vittek hozzá, akinek egy halszálka akadt meg a torkán. Balázs kezét a fiú fejére tette, és megáldotta őt. Csodálatos módon a szálka azonnal kiugrott a gyermek torkából és a kisfiú rögtön meggyógyult. Az édesanyja köszönetképpen élelmet és gyertyát vitt Balázsnak. Így lett Szent Balázs a torokbetegségek gyógyítója, a gyertya pedig torokvédő szimbólum.

A szent gyógyító híre eljutott a császárhoz is. Katonáival elfogatta, palotájába hurcoltatta, és rá akarta venni, hogy az ő kedvéért hagyja el Krisztus hitét. Mikor ezt Szent Balázs megtagadta, a császár oszlophoz kötöztette, szolgálai a szent testét vasszűkkel tépkedni kezdték, majd lefejezték. Ekkor a nép odasereglett, és nagy titokban eltemette a szent püspököt.

Babits Mihályt a balázsdás sajnos nem védte meg a torokbetegségtől. 1937-ben, 54 éves korában gégerák támadta meg szervezetét. Több súlyos műtéten esett át. Betegsége sok szenvedésre és végül némaságra kárhajtotta. 1941-ben halt meg.



Babits Mihály

1. Karikázd be, mikor uralkodott Diocletianus császár!

1

2. Másold le a szövegből a Szent Balázst azonosító főneveket, jelzős szerkezeteket!

8

3. Fejtsd ki, milyen összefüggés van aközött, hogy Szent Balázst az erdei madarak táplálták, és aközött, hogy embereket gyógyított!

5

4. Állapítsd meg a következő állításokról, hogy igazak-e (I) vagy hamisak (H)!

Diocletianus császár a középkorban élt. _____

Diocletianus császár a pogány hitet támogatta. _____

Balázs Róma városának püspöke volt. _____

Egy angyal sietett a püspök segítségére. _____

Szent Balázs egy fa odvában élt remeteként. _____

Balázs állatokat, madarakat, embereket gyógyított. _____

Sebasta püspöke, Szent Balázs mártírhalált halt. _____

7

5. Írd le röviden, hogyan vált a gyertya torokvédő orvossággá!

5

6. Sorold fel Szent Balázs életének főbb helyszíneit és a hozzájuk kapcsolódó eseményeket!

Helyszín

Esemény

_____	_____
_____	_____
_____	_____

6

7. Írd le, hogyan fonódik össze Szent Balázs személye és Babits Mihály élete!

5

8. Készítsd el a szöveg vázlatát!

5

A tandemugrás

Az embert már az írott történelem kezdetén foglalkoztatta a gondolat, hogy a madarakhoz hasonlóan, szabadon szárnyalhasson a levegőben. Vajon milyen élmény adhatja vissza ezt a szabadon szárnyaló érzést leginkább?

Sokáig tartotta magát az a képzet, hogy az ember képtelen elszakadni a Földtől, de mindig voltak, akik el akarták lesni a madaraktól a repülés tudományát. Leonardo da Vinci [leonardó da vinci] már a XV. században foglalkozott olyan gépezet tervezésével, amely elősegíti az ember repülését. Az első működőképes repülőgépet azonban csak 1903-ban sikerült megalkotniuk a Wright [rájt] testvéreknek. Ez a gép még csak 279 métert tett meg a levegőben, és nem is volt biztonságos, ám ettől kezdve nagyon gyorsan fejlődött a légi közlekedés. A szakemberek szerint ma már a repülés 25-ször biztonságosabb, mint a közúti közlekedés.

A repülés térhódításával felmerült az igény, hogy a repülőgépből ki is lehessen ugrani, elsősorban szükség esetén. 1919-ben Leslie Leroy Irvin [lezli liroj örvájn] bemutatta az első kézi nyitású ejtőernyőt, amelyet az USA hadseregének ejtőernyő-fejlesztő részlegében készített. Ekkor igazolódott be, hogy a tartós szabadesést az ember túlélheti, sőt pozícióját, sebességét változtatni tudja. Később az ejtőernyő további fejlesztéseken esett át. Arra is rájöttek, hogy ha lyukakat vágnak az ejtőernyő szövetébe, akkor nagyban tudják növelni az irányíthatóságát, és kevésbé lesz kitéve a széllekedéseknek.

Napjainkban a tandemugrás teszi lehetővé, hogy az ejtőernyőzésben kevésbé jártasak is átéljék a zuhanás és a repülés élményét. Az első kettős ugrást 1977-ben hajtották végre. Magyarországon évekig illegális tevékenységnek számított a tandemugrás, csak 1997-ben lett hivatalos, amikor megalkották a szabályzatát.

A tandemugráshoz nem szükséges különösebb előképzettség. 10-20 perces felkészítéssel elsajátíthatók az alapok. A tanítványnak meg kell tanulnia a repülőgép helyes elhagyását, a levegőben történő manőverezést, valamint a földet érést. Mindig lábbal előre kell megérkeznie a talajra, majd azonnal oldalra kell vetnie magát, hogy a landoláskor testét ért sokk szétosztódjon. Epilepsziások, szívritmuszavarral küzdők, valamint jelentősen túlsúlyos emberek nem ugorhatnak.

A tandemugrást csak megfelelő időjárási viszonyok között lehet végrehajtani. Az ugrási magasság változó: 3-4 kilométer. Az átlagos sebesség szabadesés közben 200 km/h. A tandemugráskor az ejtőernyőt az oktató viseli, míg a tanítványt egy heveder csatlakoztatja hozzá. A tandemernyő mérete nagyobb, mint a szóló ernyőé, mivel két ember súlyát kell elbírnia a levegőben. Része a fékező ernyő, ami csökkenti a zuhanó személyek sebességét.

Ha minden szabályt és óvintézkedést betartasz, egy életre szóló, felejthetetlen élményt szerezhetsz magadnak. Az ugrásról a tandempilóta filmet is készíthet, így bármikor újraélheted a páratlan perceket.



1. Húzd alá a szövegben, mi köze volt Leonardo da Vincinek a repüléshez!

1

2. Sorold fel, milyen hátrányai voltak a Wright testvérek röpképes gépének!

2

3. Mi a szakemberek véleménye a repülésről?

1

4. Miért vált híressé Leslie Leroy Irvin?

1

5. Mit igazolt Irvin találmánya? _____

3

6. Hány éve hajtották végre az első kettős ugrást? _____

1

7. Mikor és mitől vált hivatalossá Magyarországon a tandemugrás? _____

2

8. Húzd át a felsoroltak közül azokat, amelyek nem tartoznak a tandemugrás alapjaihoz!

a repülőgép helyes felszállása, a repülőgép helyes elhagyása, a repülőben való manőverezés, a levegőben való manőverezés, a földet érés, az ernyő összehajtása

3

9. Fogalmazd meg a társadnak, mire kell vigyáznia földet éréskor!

3

10. Karikázd be a szövegben, kik nem vehetnek részt tandemugráson!

3

11. Maximum hány méterről lehet kiugrani a repülőgépből? _____

1

12. Húzd alá a szövegben, miért nagyobb a tandemernyő a szóló ernyőnél!

1

13. Keretezd be a szövegben, mi a fékező ernyő szerepe!

1

14. Írd le, mik a tandemoktató feladatai! _____

2

SZÁMLA

Számla kelte: 2016. 03. 08. Számla száma: 03027968
 Kassza száma: 12 Tranzakció száma: 2397
 Idő: 17:20 Lap: 01
 Fiz. hat.idő: 2016. 03. 08. Teljesítés kelte: 2016. 03. 08.
 Fiz. módja: Készpénz

Eladó: Napfény-Ker Áruházak Rt.
 Tisztavár
 Seprű utca 5-7.
 6999

Vevő: Szép-Lász Bt.
 Farkasfalva
 Erdő sétány 22.
 6998

Adószám: 90223387-2-09

VTSZ Kód	Megnevezés	Mennyiség	Egység	Nettó érték	ÁFA%	ÁFA-érték	Bruttó érték
4820300000	LEFŰZ. TASAK A4	100	1 db	266,90	27,0%	72,10	339,00
3307490000	LÉGFR.	1	1 db	211,80	27,0%	57,20	269,00
3440200000	MOSOG. SZ.	1	1 db	274,80	27,0%	74,20	349,00
3402209000	FOLY. SZAP. U. T.	1	1 db	133,10	27,0%	35,90	169,00
481200000	KÉZTÖRLŐ	1	1 db	188,20	27,0%	50,80	239,00
4188109000	EÜ. PAP.	1	1 db	180,30	27,0%	48,70	229,00

ÁFA-bontás:	nettó érték	ÁFA%	ÁFA-érték	Bruttó érték
	1255	27%	339	1594
Összes:	1255		339	1594

Fizetőeszköz: KÉSZPÉNZ 1594

Vevő: Széplaki Erőtel
 Vevő aláírása

Napfény-Ker Áruházak Rt.
 41620 Sz. Áruház
 Tisztavár Seprű utca 5-7.
 6999 Elszámoltató iroda

Eladó aláírása

TOVÁBBÉRTÉKESÍTÉS ESETÉN A JÖVEDÉKI TERMÉK SZÁRMAZÁSÁNAK IGAZOLÁSÁRA NEM ALKALMAS.

Ez a számla két példányban készült: 1. példány.

1. Írd le az áruház adatait, ahol a számlát kiállították!

Neve: _____

Címe: _____

Adószáma: _____

3

2. Válaszolj a következő kérdésekre!

Mikor készült a számla (percnyi pontosan)? _____

Melyik kasszánál készült a számla? _____

Mennyi a számla száma? _____

Hány példányban készült? _____

A számla melyik példánya maradt a vásárlónál? _____

Hogyan fizetett a vásárló? _____

Mennyit fizetett? _____

Mit tartalmaz a bruttó érték? _____

Mennyi az áfa összege? _____

Kiknek kellett aláírni a számlát? _____

Mire nem alkalmas a számla? _____

11

3. Sorold fel, mit vásárolt a vevő! Oldd fel a rövidítéseket!

6

4. Miért szerepel a számlán mindenütt azonos dátum?

2

5. Mennyi pénzt kap vissza a vevő, ha 5000 Ft-ossal fizet? _____

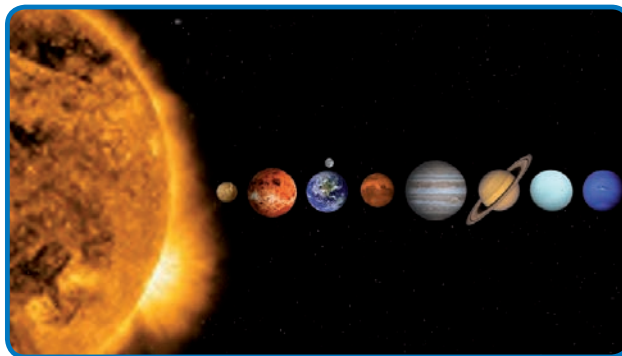
1

6. Határozd meg, mi a különbség a termékek nettó és a bruttó értéke között!

2

Naprendszerünk

A mi Naprendszerünk is, mint minden naprendszer egy központi csillagból, a Napból és a körülötte keringő égitestekből áll. Ezek az égitestek vagy közvetlenül keringenek a Nap körül, mint a bolygók, vagy indirekt módon, mint a holdak, üstökösök, meteoritok. A Napunk körül keringő bolygók a Naptól kifelé haladva a négy kőzetbolygó: Merkúr, Vénusz, Föld, Mars; és a négy óriásbolygó, a Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz. 2006. augusztus 24-én a korábban kilencedik bolygót, a Plútót a nemzetközi csillagászok szervezete visszaminősítette törpebolygóvá. Ennek oka többek között roppant apró mérete (kisebb, mint a mi Holdunk), valamint furcsa, inkább üstökösökre emlékeztető röppályája volt. Fontos kritérium még egy bolygónál, hogy „tisztítsa meg” a pályáját más objektumoktól, amire a Plútó szintén nem képes. Némely bolygónak a naprendszerünkben égi kísérői, holdjai is vannak. A Földnek egy, a Marsnak kettő, a Jupiternek hatvan, a Szaturnusznak harmincegy, az Uránusznak huszonhét, a Neptunusznak tizenhárom holdja van. A Merkúrnak és a Vénusznak viszont egy sincs.



Naprendszerünk, amely 4,6 milliárd évvel ezelőtt keletkezett, nem volt mindig Nap-központú az emberek tudatában. Az ókori görögök óta élt az elképzelés, hogy az ismert világ középpontja a mozdulatlanul álló Föld, és a többi – akkor ismert – bolygó körülötte körpályán mozog. Ezt a tézist Ptolemaiosz erősítette meg kb. Kr. u. 150-ben *Almagest* című művében, ami egészen a 16. századig tartotta magát. 1543-ban azonban Kopernikusz *Az égi pályák körforgásairól* című művének hét alaptételének köszönhetően megdőlt a geocentrikus világkép. A lengyel csillagász 3. tételében így fogalmaz: minden körmozgás a Nap körül történik, mintha ez lenne a Világmindenség középpontja. A heliocentrikus világkép megalkotója ezzel letette a modern csillagászat alapjait is.

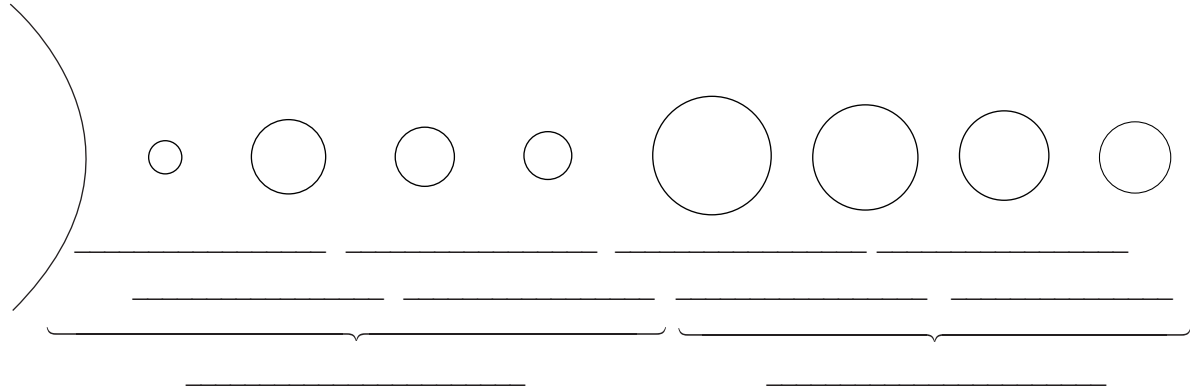
Földünk a Naptól számított harmadik bolygó. Helyzete rendkívül fontos, hiszen pont a megfelelő helyen található ahhoz, hogy az élet fennmaradjon (és előtte természetesen létrejöjjön rajta). A tudósok ezt a helyzetet „Aranyhaj” zónának nevezik egy mese után. Ezt azt jelenti, hogy Földünk éppen megfelelő távolságra van a Naptól. Sem túl távol, ahol a víz megfagyyna, sem túl közel, ahol pedig elpárologna a bolygónk felszínén található víz, így nem adna lehetőséget az élet számára. Pedig kék bolygónk felszínének nagyjából 71 százalékát sós vizű óceánok borítják, a fennmaradó területet kontinensek és szigetek foglalják el. Az óceánok legmélyebb pontja a Csendes-óceánon, a Mariana-árokban fekszik, 11 022 méteren. Feltételezések szerint a naprendszer legnagyobb ócánja a Jupiteren található 40 000 km mély, folyékony hidrogén óceán. (Körülbelül 40-41 000 km a Föld kerülete az Egyenlítő környékén.) A Jupiter ötször távolabb kering a Nap körül, mint a Föld. Többnyire hidrogénből és héliumból áll.



1. Sorold fel a Nap körül keringő égitesteket!

8

2. Nevezd meg az ábra egyes elemeit!



10

3. Mivel indokolták a csillagászok a Plútó kisbolygóvá való visszaminősítését?

4

4. Hány holdjuk van összesen a Nap körül keringő bolygóknak?

1

5. Rendezd táblázatba a geocentrikus és a heliocentrikus világtételekről szerzett ismereteidet!

	Geocentrikus világtétel	Heliocentrikus világtétel
Képviselője		
Alapműve		
A világ középpontja		

6

6. Hasonlítsd össze a földi Csendes-óceánt és a jupiteri óceánt a szöveg alapján!

4

7. Tegyé fel egy téged foglalkoztató kérdést a szöveg témájával kapcsolatban!

2

Autóbusz-menetrend

17

AZ AUTÓBUSZJÁRATOK KÖZLEKEDÉSÉRE VONATKOZÓ JELZÉSEK MAGYARÁZATA

- M** = munkanapokon
O = szabadnapokon
+ = munkaszüneti napokon
X = munkaszüneti napok kivételével naponta
D = szabadnapok kivételével naponta
Z = szabad- és munkaszüneti napokon
L = a hetek utolsó munkanapja kivételével munkanapokon
T = a hetek utolsó munkanapján

18

- a** = pénteken, de nem közlekedik: 2003.XII.26-án, 2004.I.2-án, I.9-én, I.16-án és IV.9-én
b = V.29-től VIII.29-ig naponta
c = a hetek utolsó iskolai előadási napján
cs = csütörtökön, de nem közlekedik 2003.XII.25-én, 2004.I.1-én, I.8-án és I.15-én
d = kedden, de nem közlekedik 2003.XII.30-án, 2004.I.6-án, I.13-án
e = V.1-től VIII.29-ig munkaszüneti napokon
EI = a hetek első iskolai előadási napján
f = a hetek utolsó munkanapján, valamint szabad- és munkaszüneti napokon
g = V.1-től VIII.31-ig naponta
h = VI.13-től VIII.29-ig naponta
hc = hétfői, keddi, szerdai, csütörtöki napokon, de nem közlekedik 2003.XII.24-én és XII.25-én
i = iskolai előadások napján
j = IV.3-tól IX.26-ig szabad- és munkaszüneti napokon
k = V.28-tól VIII.29-ig munkaszüneti napok kivételével naponta
m = V.28-ig és VIII.30-tól munkaszüneti napok kivételével naponta
n = V.29-től VIII.29-ig szabad- és munkaszüneti napokon
p = V.29-től VIII.29-ig munkaszüneti napokon
q = V.29-től VIII.29-ig munkanapokon
Q = V.28-ig és VIII.30-tól munkanapokon
r = IV.25-ig és IX.5-től a hetek első tanítási napját megelőző munkaszüneti napon
s = V.28-ig és VIII.30-tól munkaszüneti napokon
t = tanszünetben munkanapokon
u = V.28-ig és VIII.30-tól szabadnapokon
v = a hetek első tanítási napját megelőző munkaszüneti napon
y = V.28-ig és VIII.30-tól naponta

Miskolcra

35

Kácsra	6.55	Z14.50	M15.00	v19.35	22.55	
Karcagra	5.30	15.25				
Kassára (Košice)	a6.30	hc9.10				
Kazincbarcika	<u>M4.00</u>	X4.55	+5.00	M5.15	Z5.30	M5.35
	M5.45	<u>M5.50</u>	6.00	X6.00	<u>M6.05</u>	M6.20
	Z6.30	<u>I6.30</u>	<u>cs6.30</u>	M6.35	M6.45	7.00
	<u>M7.15</u>	<u>d7.15</u>	7.30	<u>O7.30</u>	<u>X7.45</u>	i7.45
	8.00	<u>8.15</u>	M8.15	8.30	9.00	<u>9.15</u>
	<u>9.30</u>	9.30	M9.45	10.00	<u>X10.00</u>	i10.15
	10.30	M10.45	11.00	M11.15	<u>11.30</u>	11.30
	<u>X11.45</u>	12.00	<u>M12.00</u>	M12.15	<u>M12.30</u>	12.30
	M12.45	<u>X12.45</u>	13.00	<u>X13.00</u>	<u>13.05</u>	M13.15
	<u>13.30</u>	Z13.30	<u>M13.45</u>	M13.45	<u>M14.00</u>	14.00
	<u>i14.10</u>	<u>D14.15</u>	i14.15	i14.20	14.30	<u>M14.45</u>
	M14.45	<u>X15.00</u>	15.00	M15.15	<u>15.15</u>	<u>+15.25</u>
	D15.30	<u>15.30</u>	X15.45	<u>I15.45</u>	<u>M16.00</u>	Z16.00
	<u>M16.10</u>	M16.15	<u>M16.30</u>	Z16.30	M16.45	<u>+16.45</u>
	17.00	<u>17.10</u>	<u>M17.15</u>	<u>17.20</u>	17.30	<u>i17.50</u>
	<u>t18.00</u>	18.00	<u>M18.10</u>	<u>I18.30</u>	18.30	<u>M18.45</u>
	<u>v18.45</u>	19.00	19.20	<u>19.30</u>	<u>19.40</u>	<u>v19.45</u>
	20.00	<u>+20.15</u>	D20.30	<u>20.35</u>	21.00	<u>+21.20</u>
	22.00	<u>T22.00</u>	<u>O22.00</u>	<u>v22.11</u>	22.45	23.10

(aláhúzott: gyorsjárat,
 vastag: céljárat)

Kecskemétre
 f5.55 14.15

Miskolcra

67

Kassa, (Košice) autóbusz-állomásról

a15.00 hc17.40

Kazincbarcika, autóbusz-állomásról

3.45	<u>4.30</u>	M4.45	<u>X5.00</u>	5.00	<u>M5.15</u>
<u>5.20</u>	O5.30	<u>M5.30</u>	M5.40	<u>5.45</u>	<u>i5.50</u>
<u>M6.00</u>	<u>M6.00</u>	Z6.00	M6.05	<u>i6.15</u>	M6.15
<u>M6.30</u>	Z6.30	<u>M6.35</u>	M6.45	<u>M6.55</u>	<u>M7.00</u>
Z7.00	M7.15	7.30	<u>i7.30</u>	<u>O7.30</u>	M7.45
<u>M7.53</u>	8.00	<u>M8.15</u>	8.30	9.00	<u>O9.00</u>
9.30	10.00	<u>M10.00</u>	10.30	11.00	11.30
<u>11.35</u>	12.00	M12.15	<u>M12.30</u>	12.30	<u>12.55</u>
13.00	<u>M13.00</u>	M13.20	<u>M13.20</u>	13.30	<u>Z13.30</u>
M13.45	M13.45	14.00	<u>M14.00</u>	M14.15	14.30
<u>i14.50</u>	M14.50	15.00	M15.15	15.30	<u>M15.50</u>
16.00	<u>+16.00</u>	M16.15	16.30	i16.45	17.00
d17.05	17.30	18.00	<u>+18.00</u>	Z18.30	M18.35
19.00	D19.30	20.00	20.30	21.00	21.30
22.15					

aláhúzott: gyorsjárat

vastag: céljárat

Kelemér, aut.vt-től

i7.32 M9.37 i12.22 M13.25

(aláhúzott: Putnok, aut.vt. átszállással)

Kecskemét, autóbusz-állomásról

5.35 f14.10

Kesznyéten, templomtól (Hernádnémetin át)

M5.50 D7.20 +12.00 +14.47 X16.45 +17.25
 19.50

Kesznyéten, templomtól (Sajóladon át)

3.45 M4.50 Z5.50 M6.20 X6.47 O7.20
 X8.35 10.35 X11.50 +12.40 M14.20 M14.47
 X15.25 +16.45 M18.05

1. Fejezd be a táblázatot a jelek, jelzések ismeretében!

Jel	Megnevezés	H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
X								
M								
	Szabadnapokon							
	Munkaszüneti napokon							
Z								
	Szabadnapok kivételével naponta							
L								

14

2. Sorold fel, a naponta közlekedő járatok kivételével:

- a) Mikor indul vasárnap Miskolcra Kazinbarcikára gyorsjárat? _____
- b) Mikor indul Kazinbarcikáról Miskolcra munkanapokon céljárat? _____
- c) Mikor indul szabadnapokon Miskolcra Kazinbarcikára gyorsjárat? _____

8

3. Írd le, mit jelentenek a következő buszjáratok jelzései!

- M6.55: _____
- Z13.30: _____
- d17.05: _____
- D4.45: _____

4

4. Ági édesapja Kazinbarcikáról Miskolcra jár dolgozni. A munkahelye 10 percre van az autóbusz-megállóhelytől. A munkaideje 15 óráig tart.

- a) Melyik busszal tud leghamarabb hazaindulni? _____
- b) Sorold fel 15.50-ig a még számításba vehető buszok indulási idejét!

1

3

- c) Hány perc telik el az első és az utolsó vizsgált buszindulás között? _____

1

5. Kazinbarcikáról szombatonként sokan járnak színházba Miskolcra. Sorold fel az indulási időket 16.00 és 17.30 között!

4

34 év után újabb Oscar-díjas magyar film

A 88. Oscar-díj átadási ünnepség – magyar idő szerint – 2016. február 29-én hajnalban volt. Ezen az ünnepségen, hosszú idő után, a magyarok is érdekeltek voltak. Ezt megelőzően utoljára 1982-ben az 54. Oscar-díj-átadáson örülhettünk magyar sikernek. Akkor Szabó István filmje a *Mephisto* [mefisztó] érdemelte ki a legjobb külföldi filmért járó aranyoszobrot. 1989 óta azonban még a jelöltek között sem találunk egész estét betöltő magyar filmet. 2016-ban azonban megtört a jég: Nemes Jeles László első filmje, a *Saul fia*, nemcsak bekerült az öt legjobb külföldi film közé, de győztes is lett ebben a kategóriában. 34 év után ismét Oscar-díjat kapott egy magyar film!

A *Saul fia* hiteles dokumentumokon alapuló alkotás, szokatlan szemszögből foglalkozik a holokauszt¹ témájával. Cselekménye 1944. október 7–8-án játszódik, az auschwitz-birkenau [ausvicbirkenau] koncentrációs táborban, a Sonderkommandók² [zonderkomandó] lázadása idején. A film főhőse a magyar zsidó, Saul Ausländer [auszlander]. Az alkotás Saul másfél napját mutatja be, aki az egyik krematórium³ Sonderkommandójának tagja. A Sonderkommando tagjai a tábor többi foglyától teljesen el vannak zárva. A nácik arra kényszerítik őket, hogy részt vegyenek a tömeges megsemmisítés áldozatainak elégetésében és hamvaik szétszórásában, miközben őket is bárkikor kivégezhetik. Saul az egyik halott gyermekben saját fiát véli felismerni, ezért elhatározza, hogy megkísérli a lehetetlent: megmenti a gyermek holttestét az elhamvasztástól, felveszi a kapcsolatot egy rabival, akivel majd titokban, a hagyományoknak megfelelően eltemetheti a gyereket, és elmondhat érte egy kaddist⁴. Közben a Sonderkommando tagjai felláznak, lerombolják a krematóriumot. Saul azonban a menekülés helyett megszállottan csak azzal törődik, hogy a fiúnak megadja a végtisztességet.



A rendező, Nemes Jeles László szakított az eddigi holokausztfilmek hagyományaival. Nem az érzelmekre akart hatni, hanem elsősorban a nézők képzeletére kívánt támaszkodni. A film operatőrével, Erdély Mátyással közösen találták ki azt a képi világot, amelynek a lényege, hogy kizártak minden olyan elemet, amely a történet szempontjából nem volt lényeges. Kizárólag Saul mozgását követi a kamera is, képileg csak az ő történetére koncentrál.

A 2015-ben bemutatott filmdráma még abban az évben négy díjat nyert a cannes-i [kanni] filmfesztiválon, majd első magyar alkotásként megkapta a legjobb idegen nyelvű filmnek járó Golden Globe-díjat [glób] is. Ezután jelentette be Magyarország, hogy ezt a filmet indítja a legjobb külföldi film Oscar-díjáért folyó versenyben.

Az Oscar-díjat Nemes Jeles László rendező vette át a színpadon. Az elismerést főszereplőjének, Röhrig Gézának ajánlotta. Köszönő beszéde közben remegő hangja elárulta mély megrendülését a nagy elismerés kapcsán.

¹ holokauszt: emberek, főleg zsidók tömeges elpusztítása, nagyrészt gázkamrákban a német fasizmus idején

² Sonderkommandók: a holokauszt idején az egyes koncentrációs táborokban főleg zsidó foglyokból álló munkacapatok, amelyeknek tagjait a meggyilkoltak holttestének elégetésére kényszerítették

³ krematórium: halotthamvasztó

⁴ kaddis: ősrégi zsidó ima, amely Isten nagyságát, mindenhatóságát és könyörületességét fejezi ki költői formában